

Predsunutá prítomnosť NATO na východnej hranici sa posilňuje

Barbora Hrozenská

V dôsledku zhoršenia bezpečnostnej situácie v Európe po útoku Ruska na Ukrajinu spojenci rozhodli o posilnení východnej hranice Aliancie rozšírením predsunutej prítomnosti NATO do štyroch krajín – na Slovensko, do Maďarska, Rumunska a Bulharska.

Od summitu vo Walese k vojne na Ukrajine

Predsunutá prítomnosť NATO nie je nový koncept. Po ruskej anexii Krymu členské štáty na summite NATO vo Walese v septembri roku 2014 schválili tzv. NATO Readiness Action Plan (RAP). Cieľom bolo posilniť kolektívnu obranu Aliancie, odstrániť všetkých potenciálnych nepriateľov a zabezpečiť štáty na východnej hranici Aliancie o záväzkoch NATO v kontexte článku 5 Washingtonskej zmluvy. Podľa neho sa útok na jeden členský štát považuje za útok na všetkých. Popri tzv. „adaptation measures“ zameraných na adaptáciu štruktúr Aliancie, ktorých výsledkom bol o.i. vznik jednotiek NFIU (NATO Force Integration Units) v ôsmich krajinách NATO, zameraných na koordináciu aktivít aliančných a domácich ozbrojených síl, obsahoval RAP aj tzv. „assurance measures“. Práve druhá spomenutá skupina opatrení dala zelenú vytvoreniu bojových skupín v štyroch členských štátoch NATO – v Litve, Lotyšsku, Estónsku a Poľsku. Tieto skupiny tvoria od summitu NATO vo Varšave (júl 2016) tzv. predsunutú prítomnosť NATO (enhanced Forward Presence, eFP).

Prvé rotácie boli postupne nasadzované od roku 2017, pričom úlohu vedúcich krajín (tzv. framework nation) prevzali po dohode s ostatnými spojencami v jednotlivých hostiteľských štátoch USA, UK, Nemecko a Kanada. Tieto krajiny poskytujú jednotkám zväčša najväčší počet vojenského personálu a do istej miery koordinujú aktivity danej jednotky. Veľkosť jednotiek je nastavená tak, aby pôsobili odstrašujúco, ale aby nemohli byť považované za reálnu hrozbu či provokáciu potenciálneho útočníka. Ich mnohonárodný charakter zároveň znamená, že akýkoľvek potenciálny útok na jednu z hostiteľských krajín by zároveň znamenal aj útok na všetky štáty, ktorých jednotky v rámci eFP v danej krajine pôsobia.

V reakcii na vojenský útok Ruskej federácie na Ukrajinu, ku ktorému došlo 24. februára, sa štáty NATO rozhodli posilniť eFP vytvorením jednotiek v ďalších štyroch štátoch – na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku a v Bulharsku.

Štruktúra, úlohy, význam

Prítomnosť ozbrojených síl iných členských krajín NATO v rámci eFP je vždy v súlade so zákonmi a legislatívou hostiteľskej krajiny. Veľkosť eFP je v jednotlivých štátoch rôzna a spojenci do nich prispievajú na dobrovoľnom, udržateľnom a rotačnom princípe, pričom rotácie prebiehajú v súlade s individuálnymi pravidlami jednotlivých prispievajúcich štátov eFP pre vysielanie príslušníkov ozbrojených síl do zahraničia. Početnosť bojových skupín v rámci predsunutej prítomnosti do istej miery odráža veľkosť ozbrojených síl

Začiatky vzniku eFP súvisia so zmenou bezpečnostného prostredia po anexii Krymu.

Bojové skupiny sú formované tak, aby pôsobili odstrašujúco, no nie provokačne.

hostiteľskej krajiny, hoci nejde o pravidlo - napr. Poľsko – cca 10 500 vojakov eFP vs. cca 120 000 vojakov Poľska; Estónsko – cca 2000 vojakov eFP vs. cca 7000 vojakov Estónska (podľa NATOpress zo 16. marca 2022).

Bojové skupiny sú do veľkej miery integrované do štruktúr ozbrojených síl v hostiteľskej krajine, ktoré zas v rámci aliančných štruktúr spadajú pod autoritu SACEUR (Supreme Allied Commander Europe). Bojová skupina je tak z hľadiska velenia (C2, Command and Control) napojená na vysielajúci štát, vedúcu krajinu (framework nation), ako aj na veliace štruktúry NATO. Jednotky eFP a domáce ozbrojené sily vykonávajú spoločné cvičenia, prispievajú k odstrašeniu reálneho fyzického útoku na danú krajinu, ale aj k minimalizovaniu dopadov psychologických či dezinformačných operácií potenciálneho nepriateľa.

eFP na Slovensku

V dôsledku zhoršenia bezpečnostnej situácie na našej východnej hranici bude na žiadosť Slovenskej republiky aj na našom území zriadená jednotka eFP, zatiaľ v počte do 3000 vojakov. V rámci nej budú pôsobiť vojaci šiestich krajín NATO – Nemecka (1200), Českej republiky (700), USA (600), Slovinska (200), Holandska (200) a Poľska (100). Konkrétne počty sa priebežne menia a upravujú. Spojenci na územie Slovenska prichádzajú postupne od 15. marca na základe schválenia Národnou radou SR. Štáty eFP si so sebou prinášajú zároveň aj techniku, ktorú by si inak na zabezpečenie obranyschopnosti svojich území museli zabezpečiť hostiteľské krajiny z vlastných zdrojov. V prípade Slovenska ide napríklad o systémy protivzdušnej obrany Patriot.

Slovensko však nie je len prijímateľom – do jednotiek eFP aj aktívne prispieva. Príslušníci OS SR od roku 2018 pôsobia v Lotyšsku, prevažne v delostreleckej batérii (za r. 2021 spolu 135 profesionálnych vojakov OS SR).

Článok vyšiel v rezortnom časopise **Obrana 05/2022**.

Materiál prezentuje názory autora a Analytického útvaru MO SR, ktoré nemusia odzrkadľovať oficiálne názory a politiky Ministerstva obrany SR. Cieľom výstupov AÚ je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy v oblasti obrannej a bezpečnostnej politiky štátu. Práca neprešla jazykovou úpravou.

Štáty eFP si so sebou na Slovensko prinášajú aj techniku, ktorú by si inak musela SR zafinancovať z vlastných zdrojov.